

Voortgangsrapportage CO₂-Prestatieladder 2024

2 juni 2025

Kenmerk R060-0495501TBL-V02-sla-NL

Verantwoording

Titel	Voortgangsrapportage CO ₂ -Prestatieladder 2024
Opdrachtgever	TAUW bv
Auteur(s)	Thijs Bloo
Tweede lezer	Carlo Bensaïah
Kenmerk	R060-0495501TBL-V02-sla-NL
Aantal pagina's	27 (exclusief bijlagen)
Datum	2 juni 2025
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

TAUW bv
Handelskade 37
Postbus 133
7400 AC Deventer
T +31 57 06 99 91 1
E info.deventer@tauw.com

Inhoud

Voorwoord en leeswijzer.....	4
Wijzigingen	5
1 Inleiding	6
2 Voortgang 2021-2024.....	7
2.1 Resultaten 2021-2024.....	7
2.2 Scope 1, directe emissies	9
2.2.1 Aardgasverbruik.....	9
2.2.2 Zakelijk verkeer leaseauto's fossiel brandstofverbruik.....	10
2.3 Scope 2, indirecte emissies.....	10
2.3.1 Elektriciteitsverbruik.....	10
2.3.2 Warmtenet Utrecht.....	11
2.4 Scope 3: Overige indirecte emissies	11
2.4.1 Zakelijk verkeer met privéauto's.....	11
2.4.2 Vliegreizen	12
2.4.3 Afval	12
3 Voortgang volgens nieuwe scope indeling	12
4 Zonnepanelen locatie Kamperstraat Deventer.....	14
5 Aanvulling scope 3: kwalitatieve doelstellingen.....	15
5.1 Inleiding Duurzaamheidsdoelstellingen algemeen	15
5.2 Duurzame bodem.....	16
5.3 Duurzame GWW	18
5.3.1 Duurzaamheid is de kern van ons werk.....	18
5.4 Projecten met gunningvoordeel.....	23
6 Aanvulling scope 3: kwantitatieve doelstellingen.....	24
6.1 Duurzame bodem.....	24
6.2 Duurzame GWW	25
6.3 Syntraal	26
6.3.1 Warmtevoorziening Amfius Zwembad Wezep.....	26
7 KPI-transport	27

Voorwoord en leeswijzer

Vanaf 2023 en 2024 heeft TAUW wijzigingen en toevoegingen doorgevoerd in haar scopes. In dit rapport worden de resultaten besproken op basis van de oude indeling, omdat de reductiedoelstellingen op basis hiervan zijn vastgesteld. In oktober 2023 heeft de directie besloten om de reductiedoelstellingen 2021-2023 te verlengen tot 2024. De nieuwe reductiedoelstellingen voor de CO₂-Prestatieladder worden bepaald vanuit het implementatieproces van SBTi, dat momenteel nog in ontwikkeling is.

De nieuwe indeling van de scopes maakt het lastig om de reductiedoelstellingen één op één over te nemen per scope. Om toch iets te kunnen zeggen over de vermindering van de CO₂-uitstoot, wordt de algemene reductie van 50 % gebruikt die is opgenomen in de onderbouwing van de doelstellingen 2021-2024. Dit geeft een indicatie van de te behalen reductie, maar het is geen verplichting om deze doelstelling te behalen. Op basis van deze algemene reductie van 50 % wordt de CO₂-uitstoot in 2024 beoordeeld, wat helpt bij het monitoren van de voortgang. Onderstaand staan de wijzigingen vermeld ten opzichte van 2023.

Wijzigingen

R060-0495501TBL-V02-sla-N

1. Paragraaf 5.4 Projecten met gunningvoordeel: indicatieve CO₂-uitstoot vanuit projecten toegevoegd.

R060-0495501TBL-V01-sla-NL

Algemeen:

1. In de rapportage wordt op een aantal plekken de totale uitstoot van Scope 2 + Scope 3 vermeld. TAUW hanteert de indeling/benadering volgens de 'operational boundary', waarbij gehuurde gebouwen en leaseauto's worden meegenomen onder Scope 1 en 2. Zowel in de oude als de nieuwe indeling staat duidelijk aangegeven wat er binnen de verschillende scopes valt, zoals vermeld in de tabellen
2. De totale uitstoot van leaseauto's is berekend door zakelijke, woon-werk en privékilometers mee te nemen. Dit is gedaan omdat TAUW invloed heeft op het type en gebruik van leaseauto's. Tot 2023 werd alleen het aandeel zakelijke kilometers meegenomen, waardoor de uitstoot in 2019 hoger is dan in voorgaande rapportages
3. Voor transparantie is in de tabellen de vergroening door middel van GVO's (Garantie van Oorsprong, energie afkomstig uit Nederland) per jaar opgenomen
4. In de voortgangsrapportage over de eerste helft van 2024 is de CO₂-uitstoot per emissie opgenomen in een grafiek. In deze rapportage is de keuze gemaakt om de uitstoot weer te geven in een tabel
5. In de voortgangsrapportage over de eerste helft van 2024 is afval buiten de totale CO₂-uitstoot gehouden, maar wel opgenomen in de rapportage. Bij het vaststellen van de reductiedoelstellingen voor 2021-2024 is afval opgenomen in emissie-inventaris. Om deze reden is afval alsnog opgenomen in de rapportage om de termijn 2021-2024

Wijziging voortgang 'oude' scope indeling per 2024 ten opzichte van 2023:

1. Zoals aangegeven bij 'Algemeen', punt 2: deze aanpassing heeft geleid tot een toename in de uitstoot. De rapportage bevat tabellen met de uitstoot per jaar vanaf 2019 t/m 2024, als correctie op voorgaande jaren. Hierbij is kort gekeken of de doelstelling door de aanpassing met terugwerkende kracht is behaald; zie hiervoor tabel 2.2

Wijzigingen voortgang 'nieuwe' scope indeling per 2024 ten opzichte van 2023:

1. De rapportage bevat nu ook de volgende emissies in de totale uitstoot: elektriciteitsverbruik van het warmtesysteem Amfius zwembad, woon-werkverkeer en openbaar vervoer

Wijzigingen KPI transport

1. In paragraaf 7 zijn de behaalde resultaten van de KPI vanaf 2019 t/m 2024 opgenomen

1 Inleiding

TAUW wil bijdragen aan een duurzame omgeving, samen met onze klanten. Want de kwaliteit van het milieu en de leefomgeving kan altijd beter. Zolang wij daarvan overtuigd zijn, blijven wij bestaan. Wij werken met gedreven professionals die trots zijn op de duurzame oplossingen die ze bedenken om onze eigen voetafdruk zoveel mogelijk te reduceren en onze positieve handafdruk te vergroten. Dit is ondervangen in het huidige TAUW Group Sustainability Program dat sinds 2018 is opgezet. In 2011 heeft TAUW zich laten certificeren voor de CO₂-Prestatieladder.

Deze rapportage geeft inzicht in de gestelde reductiedoelstellingen voor de periode 2019-2024. In het kader van de CO₂-Prestatieladder worden de Scope 1, 2 en 3-emissies ten opzichte van het referentiejaar 2019 beschreven. TAUW Nederland heeft de ambitie om haar eigen CO₂-emissies met 50 % te reduceren in 2024 ten opzichte van 2019 en volledig emissieloos te zijn in 2030. Deze laatstgenoemde doelstelling is te ambitieus gebleken en is in 2024 niet behaald; de doelstelling is verlengd door het commitment aan de SBTi naar 2050. Door verschillende factoren, zoals de toename van zakelijk verkeer en netcongestie, is het niet mogelijk om in 2030 volledig emissieloos te zijn.

TAUW ziet zichzelf als vooruitstrevend en ambitieus in uitvoering en doelstellingen. Op basis van de maatregellijst beschouwt TAUW zichzelf als een middenmoter en op sommige vlakken als koploper. Dit wordt onderbouwd door de bedrijfsvoering van onze concullega's en de maatregellijst die door SKAO ter beschikking wordt gesteld.

2 Voortgang 2021-2024

2.1 Resultaten 2021-2024

In tabel 2.1 is de omschrijving van de verschillende Scope 1, 2 en 3 opgenomen. In 2024 heeft er een aanpassing plaatsgevonden in de data voor het berekenen van de CO₂-uitstoot. In voorgaande jaren werden enkel de zakelijke kilometers meegenomen voor het berekenen van de uitstoot. Vanaf 2024 worden zowel zakelijke, woon-werk- en privékilometers meegenomen, wat leidt tot een hogere uitstoot. In onderstaande tabel 2.2 is daarom met terugwerkende kracht (2019 en 2021 tot en met 2024) de uitstoot per FTE en het resultaat ten aanzien van de doelstelling opgenomen. In tabel 2.3 is de uitstoot weergegeven van de verschillende emissies; daarnaast is voor gas en elektriciteit de werkelijke uitstoot weergegeven en de uitstoot na toepassing van vergroening door het inkopen van groene energie in de vorm van Garantie van Oorsprong uit Nederland (verder GVO).

Tabel 2.1 Omschrijving Scope 1, 2 en 3

Scope	Omschrijving
1	Aardgas in gebouwen en fossiel brandstofverbruik verkeer leaseauto (incl. huur/brandstofpas)
2	Elektriciteitsverbruik (gebouwen en opladen elektrische auto's, (incl. huur/brandstofpas)) en ingekochte warmte
3	Afval en zakelijk vervoer: vervoer met een privéauto's en vliegverkeer

Tabel 2.2 Afname ten opzichte van referentiejaar Scope 1, 2 en 3 (kg CO₂ / FTE)

	Aantal FTE	Scope 1	Scope 2	Scope 3	Totaal
Voortgang 2019					
2019 CO ₂ -uitstoot kg/FTE	768,93	1783	334	613	2.730
Voortgang 2021					
2021 CO ₂ -uitstoot kg/FTE	768,44	951	60	240	1.251
Behaalde reductie t.o.v. 2021-2019	-	-47 %	-82 %	-61 %	-54 %
Reductiedoelstelling 2021-2019	-	-22 %	-23 %	-24 %	-
Doelstelling 2021 behaald	-	Ja	Ja	Ja	-
Voortgang 2022					
2022 CO ₂ -uitstoot kg/FTE	768,6	905	92	433	1.431
Behaalde reductie t.o.v. 2022-2019	-	-49 %	-72 %	-29 %	-48 %
Reductiedoelstelling 2022-2019	-	-34 %	-37 %	-10,7 %	-
Doelstelling 2021 behaald	-	Ja	Ja	Ja	-
Voortgang 2023					
2023 CO ₂ -uitstoot kg/FTE	786,92	796	180	523	1.499
Behaalde reductie t.o.v. 2023-2019	-	-55 %	-46 %	-15 %	-45 %
Reductiedoelstelling 2023-2019	-	-55 %	-50 %	-10 %	-
Doelstelling 2023 behaald	-	Ja	Nee	Ja	-

	Aantal FTE	Scope 1	Scope 2	Scope 3	Totaal
Voortgang 2024					
2024 CO ₂ -uitstoot kg/FTE	786,39	758	52	465	1.275
Behaalde reductie t.o.v. 2024-2019	-	-58 %	-84 %	-24 %	-53 %
Reductiedoelstelling 2024-2019	-	-55 %	-50 %	-10 %	-50 %
Doelstelling 2024 behaald		Ja	Ja	Ja	Ja

Tabel 2.3 Overzicht absolute uitstoot per emissie kg CO₂/jaar

	2019 kg CO ₂	2021 kg CO ₂	2022 kg CO ₂	2023 kg CO ₂	2024 kg CO ₂	Verskil % 2024-2019
Scope 1: Directe CO₂-emissies						
Werkelijke CO₂-uitstoot gas en vergroening door GVO						
Werkelijke uitstoot grijs gas	168.025	173.288	161.298	164.775	163.312	-
Uitstoot grijs gas na aftrek GVO	n.v.t.	57.998	33.708	37.552	n.v.t.	
Vergroend door GVO Biogas	n.v.t.	63.581	63.581	63.581	n.v.t.	-
CO₂-uitstoot inclusief vergroening door GVO						
Uitstoot grijs gas en GVO Biogas	168.025	121.579	97.288	101.133	163.312	-2,80 %
Leaseauto fossiel brandstofverbruik	1.123.034	561.835	512.026	452.454	359.939	-67,95 %
Huur/brandstofpas fossiel brandstofverbruik	65.932	47.371	86.426	72.627	72.520	+9,99 %
Totaal scope 1	1.356.991	730.784	695.740	626.214	595.787	-56,10 %
Scope 2: Indirecte CO₂-emissies door energieopwekking						
Werkelijke CO₂-uitstoot elektriciteit en vergroening door GVO						
Werkelijke uitstoot elektriciteitsverbruik gebouwen (incl. Europese groene stroom)	170.454	85.841	80.831	84.203	267.682	-
Elektriciteitsverbruik laden elektrische leaseauto	58.671	129.588	153.924	195.048	261.257	-
Huur/brandstofpas elektrisch	0	0	1.461	5.108	2.947	-
Totaal 'grijze' elektriciteit	229.125	215.429	236.215	284.359	531.886	-
Waarde GVO Elektriciteit	n.v.t.	-186.816*	-175.728*	-153.216*	-502.232*	-
CO₂-uitstoot inclusief vergroening door GVO						
Uitstoot elektriciteit naar vergroening (aftrek) GVO	229.125	28.613	60.487	131.143	29.654	-87,06 %
Warmtenet Utrecht	24.891	17.409	10.468	10.605	11.623	-53,30 %
Totaal scope 2	254.016	46.022	70.955	141.748	41.277	-83,75 %

	2019	2021	2022	2023	2024	Vershil %
	kg CO ₂	kg CO ₂	kg CO ₂	kg CO ₂	kg CO ₂	2024-2019
* De waarde van de GVO voor 2021-2023 betrof 336.000 kWh; deze compensatie verschilt per jaar door variatie in de emissiefactor voor grijze stroom. In 2024 zijn er meer GVO's ingekocht, zoals te zien is in de tabel.						
Overige indirecte CO ₂ -emissies						
Privé auto zakelijk gebruik fossiel	315.475	124.150	206.627	269.603	242.837	-23,03 %
Privé auto zakelijk gebruik elektrisch	17	176	1.903	4.970	16.676	>+100 %
Vliegtuig	75.014	5.487	36.650	65.807	23.520	-68,65 %
Afval	75.978	54.961	87.647	70.925	82.262	+8,27 %
Totaal overige indirecte CO₂-emissies	466.483	184.774	332.827	411.305	365.294	-21,69 %
Totale uitstoot	2.077.490	961.581	1.099.523	1.179.268	1.002.358	-51,75 %

In onderstaande paragrafen 2.2 tot en met 2.4 worden de resultaten besproken.

2.2 Scope 1, directe emissies

Op basis van de resultaten weergegeven in tabel 2.2 hebben wij voor de periode 2021-2024 de doelstellingen per jaar behaald. Onderstaand worden de resultaten besproken per emissie vanuit tabel 2.3.

2.2.1 Aardgasverbruik

De werkelijke uitstoot en het daarmee gepaard gaande gasverbruik blijven vergelijkbaar met voorgaande jaren. Voor de periode 2021-2023 is vergroening toegepast door middel van GVO. Het gasverbruik van de gebouwen is gedaald door structurele maatregelen en betrof in 2019: 88.902 m³ en in 2024: 76.529 m³, wat een afname van circa 14 % in 2024 ten opzichte van 2019 betekent.

2.2.2 Zakelijk verkeer leaseauto's fossiel brandstofverbruik

In de periode 2019 tot 2024 is er een sterke afname waargenomen in de CO₂-uitstoot gerelateerd aan het zakelijk verkeer met fossiel brandstofverbruik. Deze sterke afname komt door het elektrificeren van het wagenpark. Inmiddels is 100 % van de personenauto's geëlektrificeerd. Eind 2024 zijn er in totaal 65 bedrijfswagens, waarvan 11 elektrisch. In 2025 worden nog twee fossiele bedrijfswagens vervangen door een elektrische variant. De beperking voor het volledig overgaan naar elektrische bedrijfswagens ligt in de beperkte actieradius en het laadvermogen. Naast de leaseauto's maakt TAUW ook gebruik van huurauto's, de zogenaamde flexibele schil; deze uitstoot is afhankelijk van de vraag en het aanbod vanuit het verhuurbedrijf. Het fossiele brandstofverbruik van de leaseauto's betrof in 2019: 356.934 liter en in 2024: 111.880 liter. Dit is een afname van circa 69 %.

2.3 Scope 2, indirecte emissies

Op basis van de resultaten weergegeven in tabel 2.2 hebben wij voor 2021, 2022 en 2024 de doelstellingen per jaar behaald. Voor 2023 is de doelstelling bijna behaald. Onderstaand worden de resultaten per emissie besproken vanuit tabel 2.3 en wordt tevens een toelichting gegeven op het resultaat voor 2023.

2.3.1 Elektriciteitsverbruik

Voor zowel gebouwen als het laden van elektrische leaseauto's wordt onder andere gebruikgemaakt van Europese groene stroom, wat door de CO₂-Prestatieladder geclassificeerd is als 'grijze' stroom. Zoals aangegeven in tabel 2.3 is te zien dat de 'grijze' stroom in 2024 grotendeels is vergroend door GVO's uit Nederland, te weten 94,4 %. In 2.3.1.1 en 2.3.1.2 wordt de uitstoot van het verbruik specifiek toegelicht.

2023:

In de voortgangsrapportage over 2023 (R052-0495501TBL-V02-sla-NL) is een reductie van circa 81 % opgenomen, waarmee aan de doelstelling is voldaan op dat moment. In tabel 2.3 in deze voortgangsrapportage is de doelstelling voor Scope 2 in 2023 net niet behaald; zie onderstaand een verklaring voor het verschil in deze rapportage:

- Bij het vaststellen van reductiedoelstellingen in 2021 werd nog geen onderscheid gemaakt in verschillende soorten leaseauto's in relatie tot Scope 1 en 2. Eventuele uitstoot zou hierdoor komen in Scope 1
- Daarnaast is het aantal kWh sterk gestegen door het elektrificeren van het wagenpark, te weten in 2019: 90.402 kWh, in 2021: 233.072 kWh en in 2023: 427.737 kWh
- Zoals eerder aangegeven is tot en met 2023 enkel het zakelijke aandeel laden voor elektrische leaseauto's meegenomen. De uitstoot in deze rapportage betreft dus zakelijk, woon-werk- en privégebruik. Het aandeel woonwerk- en privégebruik betreft circa 40 % van het bij bovenstaande bullet genoemde aantal kWh, wat, gezien de grote stijging in kWh, een impact heeft op de berekende uitstoot

Samengevat: Zoals hierboven aangegeven is in de voortgangsrapportage 2023 de doelstelling al behaald. Het elektrificeren ziet TAUW als een duurzame ontwikkeling, welke enerzijds zorgt voor een toename in de uitstoot in Scope 2, maar een sterke structurele daling in Scope 1. Het niet behalen van de doelstelling in 2023 voor Scope 2 wordt door het voorgaande dan ook als informatief aangenomen.

2.3.1.1 Gebouwen

In 2024 hebben 9 van de 10 locaties een contract voor groene stroom van Nederlandse of Europese oorsprong. In de periode 2021-2023 was de werkelijke uitstoot lager dan in 2019 en 2024, omdat er meer locaties waren met een contract voor groene elektriciteit uit Nederland. Daarnaast is het aantal locaties in 2024 uitgebreid met de nieuwe locatie aan de Vlambloem in Rotterdam; dit betreft een gasloos pand. Het elektriciteitsverbruik van de gebouwen is gedaald door structurele maatregelen en betrof in 2019 1.024.894 kWh en in 2024 724.503 kWh. Dit betreft een daling van circa 37 % in 2024 ten opzichte van 2019 en is inclusief de nieuwe locatie aan de Vlambloem in Rotterdam.

2.3.1.2 Elektrische leaseauto's

TAUW heeft de afgelopen jaren aanzienlijk geïnvesteerd in het elektrificeren van het wagenpark, waardoor de uitstoot in Scope 1 aanzienlijk is afgenomen. Als gevolg hiervan is het elektriciteitsverbruik voor het opladen van elektrische auto's gestegen, met als gevolg een toename van de uitstoot in Scope 2. Het opladen van elektrische auto's gebeurt voornamelijk met groene elektriciteit van Europese herkomst (door middel van een laadpas), wat op de CO₂-Prestatieladder wordt geclassificeerd als grijze stroom. In de totale uitstoot wordt het laden van elektrische auto's bij kantoren met een contract voor groene elektriciteit uit Nederland in mindering gebracht op de uitstoot.

2.3.2 Warmtenet Utrecht

Op basis van de resultaten over 2024 is de uitstoot van het warmtenet voor het verwarmen van de locatie Utrecht ten opzichte van 2019 met circa 53 % gedaald. Ook het warmteverbruik vanuit het warmtenet is gedaald; te weten in 2019: 692 GJ en in 2024: 464 GJ, wat een daling van circa 33 % betekent.

2.4 Scope 3: Overige indirecte emissies

Op basis van de resultaten weergegeven in tabel 2.2 hebben wij voor de periode 2021-2024 de doelstellingen per jaar behaald.

2.4.1 Zakelijk verkeer met privéauto's

Op basis van de resultaten voor 2024 is de uitstoot van het zakelijk verkeer met fossiele privéauto's circa 23 % afgenomen ten opzichte van 2019. In 2019 betrof het aantal kilometers hiervan 1.482.804 en in 2024 1.272.972 kilometer. Daarentegen zien wij ook een sterke toename in zakelijk verkeer met een elektrische privéauto, te weten in 2019: 155 kilometer en in 2024: 152.993 kilometer, wat deels een verklaring kan zijn voor de afname ten aanzien van fossiele privéauto's. Als wij verder hierop inzoomen, zien wij met name een daling in het aantal kilometers diesel, te weten in 2019: 426.746 kilometer ten opzichte van 2024: 270.030 kilometer.

Ook benzine is afgenomen, van 2019: 961.397 kilometer naar 2024: 892.318 kilometer. Het aantal kilometers met een hybride privéauto is ook gestegen in 2024 ten opzichte van 2019. TAUW heeft ook verschillende maatregelen genomen om dit te stimuleren, zoals het verstrekken van een businesscard voor openbaar vervoer, een hogere kilometervergoeding voor duurzamere vervoerswijzen, leenfietsen op locatie, et cetera, die ook een positieve invloed hebben op het behalen van de reductie.

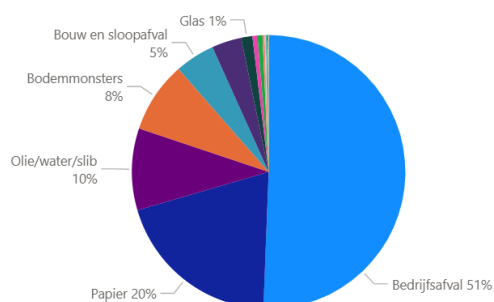
2.4.2 Vlieguren

Op basis van de resultaten over 2024 is de uitstoot van vlieguren met circa 69 % afgenomen ten opzichte van 2019. In 2019 vlogen wij in totaal 424.813 kilometer, ten opzichte van 2024 betrof dit 138.030 kilometer. Dit betekent een afname van circa 68 %.

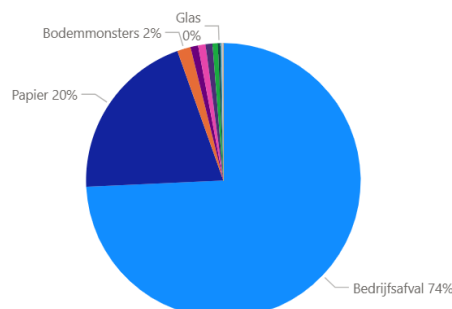
2.4.3 Afval

In de voortgangsrapportage over de eerste helft is afval niet meegenomen in de berekening van de uitstoot; echter, in deze rapportage wel, omdat dit is opgenomen ten tijde van het vaststellen van de reductiedoelstellingen 2021-2024. Daarnaast zal ook voor CSRD en SBTi weer gerapporteerd worden over afval. De uitstoot is, zoals vermeld in tabel 2.3, met circa 8 % toegenomen, terwijl de hoeveelheid in kilogrammen met circa 15 % is afgenomen. De uitstoot per jaar varieert met name doordat wij in 2024 meer papier/karton hebben afgevoerd, en daarnaast worden plastic slangen en emmers apart ingezameld sinds een aantal jaar. In de cirkeldiagrammen bij figuur 2.4 is de verdeling in percentages van afval weergegeven voor hoeveelheid en CO₂-uitstoot voor de periode 2019-2024.

Som van Hoeveelheid per Type afval

Som van CO₂ uitstoot per Type afval

Figuur 2.4 Verdeling in % soort afval en CO₂-uitstoot vanuit totaal 2019-2024

3 Voortgang volgens nieuwe scope indeling

Zoals aangegeven in het voorwoord heeft TAUW Group, en daarmee ook de entiteiten, zich geïnteresseerd aan het SBTi; daarnaast moet er gerapporteerd worden voor de CSRD. In de onderstaande tabel 3.1 staan de resultaten weergegeven per emissiesoort op basis van de nieuwe indeling van de scopes, in lijn met de CSRD en SBTi, en de indeling voor de CO₂-Prestatieladder vanaf 2025. Deze zijn opgenomen om een compleet inzicht te verschaffen naar aanleiding van de toevoegingen aan de rapportage, zoals aangegeven in het voorwoord. De uitstoot is weergegeven in absolute uitstoot en uitstoot per FTE.

Tabel 3.1 Overzicht absolute uitstoot per emissie kg CO₂/jaar 2019 en 2021-2024

	2019	2021	2022	2023	2024	Verskil
	kg CO ₂	kg CO ₂	kg CO ₂	kg CO ₂	kg CO ₂	%
						2024-2019
Aantal FTE	760,93	768,44	768,6	786,92	786,39	-
Scope 1						
Werkelijke CO₂-uitstoot gas en vergroening door GVO						
Werkelijke uitstoot grijs gas	168.025	173.288	161.298	164.775	160.793	-
Uitstoot grijs gas na aftrek GVO	n.v.t.	57.998	33.708	37.552	n.v.t.	
Vergroend door GVO Biogas	n.v.t.	63.581	63.581	63.581	n.v.t.	-
CO₂-uitstoot inclusief vergroening door GVO						
Uitstoot grijs gas en GVO Biogas	168.025	121.579	97.288	101.133	160.793	-4,30 %
Leaseauto fossiel brandstofverbruik	1.123.034	561.835	512.026	452.454	359.939	-67,95 %
Huur/brandstofpas fossiel brandstofverbruik	65.932	47.371	86.426	72.627	72.520	+9,99 %
Totaal Scope 1 absoluut	1.356.991	730.784	695.740	626.214	593.251	-56,28 %
Totaal Scope 1 per FTE	1.783	951	905	796	754	-57,70 %
Scope 2 (inclusief zakelijk reizen)						
Werkelijke CO₂-uitstoot elektriciteit en vergroening door GVO						
Werkelijke uitstoot elektriciteitsverbruik gebouwen (incl. Europese groene stroom)	170.454	85.841	80.831	84.203	267.682	-
Elektriciteitsverbruik laden elektrische leaseauto	58.671	129.588	153.924	195.048	261.257	-
Huur/brandstofpas elektrisch	0	0	1.461	5.108	2.947	-
Totaal 'grijze' elektriciteit	229.125	215.429	236.215	284.359	531.886	-
Waarde GVO Elektriciteit	n.v.t.	-186.816*	-175.728*	-153.216*	-502.232*	-
CO₂-uitstoot inclusief vergroening door GVO						
Uitstoot elektriciteit naar vergroening (aftrek) GVO	229.125	28.613	60.487	131.143	29.654	-87,06 %
Warmtenet Utrecht	24.891	17.409	10.468	10.605	11.623	-53,30 %
Warmtesysteem Amfius	85.636	69.842**	89.183	110.329	83.122**	-2,93 %
Privé auto zakelijk gebruik fossiel	315.475	124.150	206.627	269.603	242.837	-23,03 %
Privé auto zakelijk gebruik elektrisch	17	176	1.903	4.970	16.676	>+100 %
Vliegtuig	75.014	5.487	36.650	65.807	23.520	-68,65 %

	2019	2021	2022	2023	2024	Vershil
	kg CO ₂	kg CO ₂	kg CO ₂	kg CO ₂	kg CO ₂	% 2024- 2019
Totaal Scope 2 absoluut	730.157	245.678	405.319	592.457	407.432	-44,20 %
Totaal Scope 2 per FTE	960	320	527	753	518	-46,01 %

* De waarde van de GVO voor 2021-2023 betrof 336.000 kWh; deze compensatie verschilt per jaar door variatie in de emissiefactor voor grijze stroom.

In 2024 zijn er meer GVO's ingekocht, zoals te zien is in de tabel.

** Geen data beschikbaar voor 2021; voor 2021 is het gemiddelde van 2020-2022 genomen. Voor 2024 is het verbruik tot november beschikbaar in verband met een storing. Dit verbruik is voor 2024 omgerekend naar een heel jaar.

Scope 3						
Afval	75.978	54.961	87.647	70.925	82.262	+8,27 %
Openbaar vervoer	32.459	2.287	6.435	13.511	13.741	-57,67 %
Woonwerk***	958.619	601.923	609.980	609.156	491.573	-48,72 %
Totaal Scope 3 absoluut	1.067.056	659.171	704.062	693.592	587.576	-44,93 %
Totaal Scope 3 per FTE	1.402	858	916	881	747	-46,72 %
*** In 2023 is een enquête gehouden waarmee de uitstoot door middel van FTE is omgerekend voor de jaren 2019 t/m 2022. In 2024 is opnieuw een enquête gehouden..						
Totale uitstoot absoluut	3.154.205	1.635.633	1.805.121	1.912.264	1.588.259	-49,65 %
Totale uitstoot per FTE	4.145	2.129	2.349	2.430	2.020	-51,28 %

In de nieuwe indeling blijft Scope 1 onveranderd ten opzichte van de indeling 2021-2024. Conform de indeling van de CO₂-Prestatieladder met betrekking tot de scopes is bij Scope 2 ook zakelijk reizen toegevoegd. De emissies weergegeven in Scope 3 worden naar verwachting uitgebreid door het commitment aan de SBTi en zijn opgenomen om inzicht te geven in de uitstoot van 2019 (basisjaar) en 2021-2024.

4 Zonnepanelen locatie Kamperstraat Deventer

Bij de locatie Kamperstraat in Deventer zijn eind 2022 in totaal 436 zonnepanelen geïnstalleerd. In tabel 4.1 vind je een overzicht van de opbrengst en het verbruik van deze zonnepanelen:

Tabel 4.1 Overzicht zonnepanelen locatie Kamperstraat Deventer

Opgewekte en verbruikte energie 2024 (kWh)	
Totale opbrengst zonnepanelen	133.833
Verbruik locatie Kamperstraat	61.026
Verbruik laadpalen Kamperstraat	31.441
Verbruik eigen opbrengst zonne-energie	62.390
Terug geleverd aan het stroomnet	71.442

Op de locatie Kamperstraat in Deventer maakt TAUW gebruik van een groen energiecontract voor het elektriciteitsverbruik, waarbij de energie afkomstig is van Hollandse wind. Hierdoor wordt er geen CO₂-uitstoot veroorzaakt. Het teruggeleverde vermogen van 71.442 kWh aan het stroomnet wordt in overeenstemming met het GHG-protocol niet afgetrokken van het totale verbruik van grijze energie door TAUW Nederland, maar wordt wel vermeld in dit rapport voor volledige transparantie.

*In 2021 hebben wij vanwege de impact van corona en ongunstige omstandigheden vrijwel geen werkzaamheden uitgevoerd in Wezep. Daarom zijn er geen specifieke cijfers vermeld voor dat jaar.

** Door een technische storing in het meetsysteem zijn er voor 2024 tot november meetgegevens beschikbaar. Het bekende verbruik tot november is omgerekend naar een jaar.

5 Aanvulling scope 3: kwalitatieve doelstellingen

Naast kwantificeerbare doelstellingen zijn er doelstellingen opgenomen binnen projecten en werkvelden. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op een tweetal werkzaamheden die TAUW uitvoert die potentieel leiden tot een lagere CO₂-impact in de keten. Hierbij worden andere soorten van verduurzaming in deze rapportage buiten beschouwing gelaten. De twee werkvelden zijn geïdentificeerd door een ketenanalyse die in 2020 is uitgevoerd en zijn tot en met 2024 relevant. De twee werkvelden die uit deze analyse naar voren komen zijn: Duurzame bodem en Duurzame GWW.

In 2023 is een nieuwe ketenanalyse uitgevoerd, waarbij wederom Bodem en Adaptieve/Toekomstbestendige infra de twee werkvelden zijn waar TAUW de grootste impact kan hebben op een lagere CO₂-uitstoot in de keten. De twee werkvelden passen binnen de huidige kwalitatieve doelstelling vanuit de ketenanalyse over 2020.

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op projecten met gunningsvoordeel.

5.1 Inleiding Duurzaamheidsdoelstellingen algemeen

Voor TAUW is verduurzaming breder dan alleen het verlagen van de CO₂-impact. TAUW zet zich onder andere in om de biodiversiteit in stand te houden, giftige stoffen te weren uit het milieu, een veilige waterkwaliteit te garanderen en om klimaatbestendige leefomgeving te creëren. TAUW is actief bezig duurzaamheid te definiëren en te borgen in de werkprocessen. Zo heeft TAUW sinds 2018 een TAUW-breed 'Sustainability Program' en dit jaar nieuwe plannen zijn gepresenteerd, waarbij in 2022 een Sustainability Program Director is aangesteld om de duurzaamheidspropositie van TAUW Group te versnellen. Voor medewerkers stimuleert en inspireert TAUW door de mogelijkheid te creëren om klimaatgesprekken in georganiseerde sessies te voeren en om in projecten ruimte te maken voor verduurzaming.

TAUW's inkoopbeleid stuurt ook steeds meer op duurzaamheid, waarbij aan leveranciers eisen worden gesteld. Een recente ontwikkeling is het verduurzamen van de handzeep die in de wc's en pantry's op de locaties in Deventer wordt gebruikt. Deze zeep is gemaakt van oude sinaasappelschillen. Door gebruik te maken van deze zeep hoeven er geen sinaasappels geoogst te worden voor alleen de geurende oliën.

In 2022 is er op het kantoor in Deventer ook een sedumdak aangelegd, dat deels dient als isolatie en tevens de lokale biodiversiteit en waterberging verhoogt. Wat betreft energie is er aan de Kamperstraat in 2022 geïnvesteerd om 436 zonnepanelen te installeren. In 2024 is een nieuwe locatie aan de Vlambloem in Rotterdam betrokken, welke volledig gasloos is. Daarnaast heeft het kantoor aan de Handelskade in Deventer in 2024 het energielabel A+ gekregen. Kortom, TAUW en duurzaamheid gaan hand in hand.

5.2 Duurzame bodem

CoP Soil & Groundwater Sustainability add-ons

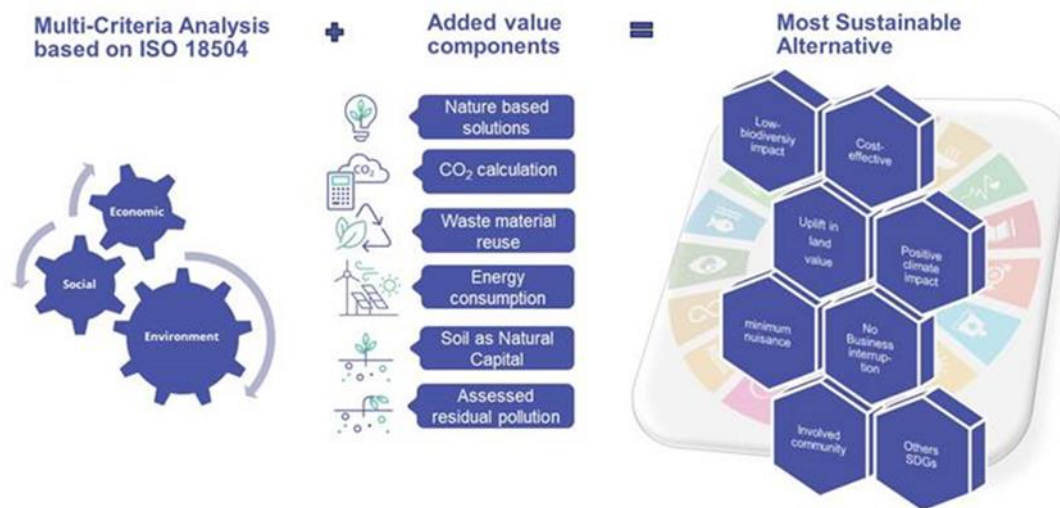
De CoP (Community of Practice) heeft als doel het verbeteren van bodem(sanerings)gerelateerde TAUW-diensten op het gebied van duurzaamheid.

2024/2025:

- Het CO₂-model (CARBONAS) zal zowel intern als extern als commercieel model op de markt worden gebracht. Het kan door externen via een licentie aangeschaft worden. Zie [CARBONAS - Hét carbon footprint model voor bodemwerken | TAUW](#)
- Duurzaamheidsprincipes en add-ons voor bodemsaneringsdiensten zullen worden vastgelegd in (bestaande) interne kwaliteitsprocedures. De duurzaamheidsprincipes en add-ons worden momenteel nog weinig toegepast. Door verankering van bepaalde handelingen in interne kwaliteitsprocedures wordt gestreefd naar verbetering van de implementatie van deze principes en add-ons in onze adviezen
- Er is een infographic ontwikkeld ter ondersteuning van sales bij opdrachtgevers (zie hieronder 6.1)

Infographic 6.1; TAUW approach for soil & groundwater sustainable remediation

TAUW approach for soil & groundwater sustainable remediation

- In juni en november 2024 zijn interne webinars georganiseerd; in 2025 zal een volgende interne webinar worden gegeven. Bovendien zullen er marktacties plaatsvinden, waaronder een client webinar en het opstellen van een portfolio samen met CoP Soil as Natural Capital
- Voor een aantal projecten laten wij CO₂-winst zien in Scope 3 en houden wij (in eerste instantie) kwalitatief rekening met de productie van methaan vanaf 2025

BANK (Bodem als Natuurlijk Kapitaal) en CoP SANC (Soil as Natural Capital)

Het natuurlijk kapitaal van de bodem is de voorraad aan natuurlijke ecosysteemdiensten van de bodem die een stroom van waardevolle producten en diensten met betrekking tot vitale bodems voortbrengt, nu en in de toekomst binnen Nederland en de EU.

BANK is reeds in 2018 opgestart voor TAUW Nederland en sinds 2021 is ook de internationale CoP 'Soil as Natural Capital' opgericht. Het doel van BANK en SANC is het opzetten van meet- en adviesdiensten ten behoeve van herstellen en het behouden van ecosysteemdiensten van de bodem: onder andere koolstofopslag, waterhuishouding en biodiversiteit. Onderstaand zijn de ontwikkelingen weergegeven binnen BANK/SANC:

2024/2025:

- Via een internationale Soil Core Team (TAUW Group) live meeting in juni 2024 is de verbinding en synergie gezocht met de CoP Soil & Groundwater Sustainability add-ons; dit is het startschot voor nadere samenwerking. Bovendien vallen beide CoP's onder de Strategic Headline Healthy Soils. Een tastbaar onderwerp voor samenwerking is het herstel van ecosysteemdiensten van bodems na een bodemsanering, als onderdeel van de nazorg van die bodemsanering

- Geprobeerd wordt om meer projecten te draaien en projectreferenties op te stellen, waarbij er wel duidelijke verschillen zijn in TAUW-landen en klantgroepen; zo werkt TAUW Frankrijk doorgaans (nog) niet voor de overheid, terwijl bij TAUW Nederland daar een deel van de opdrachten juist vandaan komt
- De toegevoegde waarde van 'vitale bodemdiensten' wordt meer duidelijk gemaakt richting onze eigen adviseurs en naar klanten toe. Daartoe is in 2024 een interne webinar georganiseerd en er volgt in 2025 een tweede
- De zichtbaarheid en het effect van de CoP wordt vergroot door het genereren van een algemene presentatie, poster en flyer, aanwezigheid op congressen, LinkedIn posts, het creëren van een toolbox voor parametersets, toetsing/interpretatie en samenwerking met externe specialistische laboratoria en samenwerking met ons internationale sales team en klantontwikkelingsteam

Via zowel de CoP Soil & Groundwater Sustainability add-ons als de CoP SANC zullen onze adviezen een duurzamer en integraler (systeemdenken) karakter krijgen en hebben de uitvoeringswerken op basis van onze adviezen (denk aan bodemsaneringswerken en herstel bodemgezondheid) een gemiddeld lagere carbonfootprint, in aanvulling op een betere score op andere duurzaamheidsindicatoren binnen de 3 dimensies People, Planet, Prosperity.

5.3 Duurzame GWW

Het werkveld duurzaam GWW valt onder TAUW Nederland. Dit werkveld is geïdentificeerd als een van de werkvelden die veel kan bijdragen aan de verduurzaming van de gehele GWW-sector. Tevens bieden de instrumenten uit de Aanpak Duurzaam GWW en ervaringen vanuit het werkveld voor het integraal verduurzamen ook een basis voor verduurzaming van opgaven buiten de GWW. Zo werken wij op dit moment aan het opstellen van een Ambitieweb voor het verduurzamen van bedrijventerreinen.

5.3.1 Duurzaamheid is de kern van ons werk

Het belang van duurzaam werken is stevig verankerd in de doelstellingen van TAUW. In de in 2024 gepresenteerde visie en ambitie 2028 voor TAUW Nederland is als tweede statement opgenomen: *Digitalisering en duurzaamheid zijn de kern van onze projecten. Digitalisering en duurzaamheid zitten in onze genen en zijn een onlosmakelijk onderdeel van onze dienstverlening. Wij lopen hierin voorop!* Dit statement is gericht op het volledig integreren van duurzaamheid in onze dienstverlening. Door onze klanten te begeleiden om klaar te zijn voor de wereld van 2030 en 2050. Dit doen wij door het leveren van producten en diensten die direct inzicht geven in de impact op duurzaamheid, deze impact te verweven in ons advies en onze opdrachtgevers te inspireren en mobiliseren om stappen te zetten in de benodigde transitie. Naast de CO₂-reductie in onze eigen organisatie ligt er met deze visie expliciete focus op het realiseren van CO₂-reductie middels onze dienstverlening en het gaan meten van deze impact. Op dit moment ligt er een concept voor het meten van de handprint en zijn de eerste KPI's ontwikkeld om de voortgang op deze ambitie te monitoren. Deze informatie kan op een later moment worden gedeeld.

In 2024 was TAUW Nederland medeorganisator van het [evenement Meer met Minder](#). Centrale vraag tijdens dit evenement was: Hoe kunnen wij als professionals complexe transitievraagstukken navigeren vanuit het perspectief van 'meer met minder'? Hoe geven wij zowel een praktische als betekenisvolle invulling aan het begrip 'circulariteit' in deze warrige tijd? Om te voldoen aan deze urgente vragen organiseert The Turn Club een symposium in samenwerking met Gemeente Deventer, Waterschap Vallei Veluwe en TAUW. Hierin komen lezingen, interactieve sessies, kunst en muziek samen om deze vraag te onderzoeken. Na afloop van dit event hebben deelnemers praktische handvatten en kennis om urgente duurzaamheids- en circulariteitsvraagstukken op een effectievere en betekenisvollere manier aan te vliegen met het hoofd, hart én handen. TAUW heeft het evenement mede gefinancierd, meegedacht over het programma en 1 van de drie deelsessies gefaciliteerd.

In 2022, 2023 en 2024 organiseerden wij binnen TAUW voor 34 collega's de training duurzaamheidsambassadeurs. Dit driedaagse opleidingsprogramma verzorgden wij in samenwerking met Stichting Klimaatgesprekken. En het is een succes gebleken! Het doel was om te ontwikkelen op het gebied van klimaatpsychologie en gesprekstechnieken en manieren om duurzaamheid te agenderen, toe te passen in projecten of meer duurzame projecten binnen te halen. In 2024 wilden wij de inzichten en ervaringen uit deze training en persoonlijke ervaringen van de ambassadeurs breder delen. Daarom organiseerden wij dit laatste jaar aanvullend op het opleidingsprogramma 3 keer een bijeenkomst 'duurzaamheid verbinden in mijn werk', voor deze kortere inspiratiesessies van 2 uur nodigden wij een bredere groep collega's uit met interesse in dit thema. In deze inspiratiesessies deelden wij belangrijke en leuke inzichten over het vergroten van je handafdruk en waardevolle lessen uit het opleidingsprogramma. Hiermee bereikten wij een bredere groep collega's (circa 50 deelnemers) en gaven wij hun handvatten in het vergroten van hun handafdruk. Een aantal resultaten van dit opleidingsprogramma en deze workshops:

- Hoe kun je omgaan met duurzame tegenwerpingen? [LinkedIn post](#)
- *"Leuk resultaatje van een actie uit onze cursus klimaatambassadeurs. Het HWBP maakt een update van haar handboeken die waterschappen gebruiken om tot plannen van aanpak te komen. Ik zit in het reviewteam daarvan. Duurzaamheid was een randvoorwaarde, is nu veranderd naar een doelstelling, mooi!"*

Als één van ruim 100 organisaties heeft TAUW het Manifest duurzaam GWW 2030 ondertekend. In maart 2024 ondertekende TAUW het Manifest Het Nieuwe Normaal, zie [het nieuwsbericht](#) voor meer informatie. Met de ondertekening van deze twee manifesten heeft het Management Team (MT) uitgesproken werk te willen maken van duurzaamheid in onze projecten in de openbare ruimte en (adaptieve) infrastructuur. Het draait om het maken van bewuste duurzame keuzes om tot kleine en grote verbeteringen te komen. Ons streven is daarbij: duurzaamheid is een integraal onderdeel van alle projecten. Binnen TAUW en in onze projecten willen wij dat duurzaamheid 'business as usual' is en adviseren wij proactief onze opdrachtgevers hoe in de projecten de concrete bijdrage aan de duurzame doelen te vergroten en realiseren. Het manifest is erop gericht om samen met alle ketenpartners maximaal en verantwoord duurzaamheidskansen te benutten in projecten. De Aanpak Duurzaam GWW en bijbehorende instrumenten helpen om die kansen concreet te maken. Daarnaast willen wij een voorbeeld zijn voor partijen die (nog) niet deelnemen.

Het Nieuwe Normaal is de nieuwe gedragen standaard voor ambitieuze én haalbare prestaties op het gebied van circulair bouwen. Door onderschrijving van het manifest wordt de werkwijze en visie van TAUW bekrachtigd om een versnelling van de transitie naar een circulaire bouweconomie en een volledig circulaire economie in Nederland in 2050 te realiseren. TAUW gaat hiermee een inspanningsverplichting aan om haar werkwijze voort te zetten en uit te breiden door onder andere de werkwijze en de indicatoren van Het Nieuwe Normaal voor circulair bouwen uit te dragen naar opdrachtgevers en collega's. Na de ondertekening van Het Nieuwe Normaal is gestart met de TAUW brede implementatie en communicatie. Middels interne en externe communicatieberichten is gecommuniceerd dat Het Nieuwe Normaal is ondertekend. Er zijn en worden presentaties gegeven in de organisatie om de betekenis van Het Nieuwe Normaal toe te lichten. Er is een nulmeting uitgevoerd om een eerste indruk te krijgen in hoeverre de werkwijze van Het Nieuwe Normaal al onderdeel is van de werkwijze van TAUW.

Om de transitie in gang te houden is binnen het ontwerp bureau van TAUW een aanvullend implementatieproject gestart om de bewustwording onder onze ontwerpers op het gebied van duurzaam en circulair ontwerpen verder te vergroten. Hier worden specifieke werksessies gericht op de principes van Het Nieuwe Normaal, duurzame en circulaire ontwerpkeuzes georganiseerd. Binnen het ontwerp bureau is voor elke TAUW locatie in Nederland een aanjager/aanspreekpunt aangesteld die de collega's verder op weg helpt bij de bewustwording en implementatie van duurzame ontwerpkeuzes. Op 21 januari 2025 was de kick-off met al deze ambassadeurs, wij spraken met elkaar over het belang duurzaam ontwerpen, deelden successen en leerervaringen, stonden stil bij de reeds beschikbare handvatten en bespraken de behoeften van de ambassadeurs om hun rol als aanjager voor duurzaam ontwerpen goed in te kunnen vullen. Als voorbeeldproject voor duurzaam ontwerpen werd een presentatie gegeven van het project Bernadottelaan, waar TAUW een duurzaam ontwerp heeft opgesteld.

TAUW ondersteunt klanten met het formuleren en implementeren van een heldere duurzaamheidsstrategie, het maken van duurzamere ontwerpkeuzes, het maken van impactanalyses en adviseert op het gebied van duurzaam inkopen. Afgelopen jaren heeft TAUW diverse provincies, gemeenten en waterschappen geholpen en ondersteund in het verduurzamen van hun organisatie en projecten. Dit doet onder andere TAUW door het delen van kennis door middel van het geven van workshops en trainingen. Hierdoor hebben deze partijen meer inzicht op de bestaande methodes en tools die ingezet kunnen worden om te verduurzamen en kunnen ze stap voor stap duurzaamheid realiseren binnen hun eigen projecten. Daarnaast helpt TAUW partijen met het vormgeven en implementeren van een duurzame visie, en draagt TAUW bij aan het implementeren van duurzaamheid in alle fases van de projecten. TAUW is nooit uitgeleerd, er wordt actief gewerkt aan kennisontwikkeling op bovengenoemde thema's.

Een overkoepelende ambitie van TAUW is om bij te dragen aan een duurzamere wereld. Dit betekent dat duurzaamheid een belangrijke rol speelt in het aannemen van projecten. Wanneer er in een project geen ruimte is voor het implementeren van duurzame oplossingen, kan TAUW ervoor kiezen een project niet op te pakken. Dit onderschrijft het 'duurzaamheid als business-as-usual-principe'.

Daarnaast signaleert TAUW, gevraagd en ongevraagd, kansen om de aanpak duurzaam GWW in te zetten in projecten. Deze ambitie is verankerd in de TAUW Nederland strategie.

Onderstaand een aantal recente relevante projecten die aansluiten bij het thema 'Duurzaamheid' is de kern van ons werk:

- **Seenons** – TAUW maakte een CO₂-model;
  - **Seenons**: Vernieuwd CO₂-model van Seenons & TAUW verbetert afvalbeheer ([link](#))
  - **Afval online**: Seenons en TAUW verbeteren CO₂-model voor afvalbeheer – AfvalOnline ([link](#))
  - **Duurzaam ondernemen**: Verbeterd CO₂-model biedt organisaties nóg meer inzicht in afval en emissies - Duurzaam Ondernemen ([link](#))
- **Gemeente Eindhoven: Onderdoorgang Limburglaan**:
  - In een tevredenheidsverklaring heeft de Gemeente Eindhoven aangegeven zeer tevreden te zijn over het werk van TAUW bv in de SO-fase van het project 'Onderdoorgang Limburglaan'. Het project beoogt de realisatie van een fiets- en voetgangerstunnel onder de Limburglaan, ter verbetering van de doorstroming en de verbinding voor langzaam verkeer. Duurzaamheid en circulair ontwerpen zijn integraal onderdeel van het project, met een sterke focus op circulaire economie en MKI-reductie
- **Circulaire routekaarten gemeente Heerlen**: ([link](#))
- **Routekaarten circulaire openbare ruimte gemeente Leiden** | TAUW: ([link](#))
- **Koersdocument duurzame infrastructuur provincie Utrecht** | TAUW: ([link](#)). Momenteel wordt gewerkt aan een vervolg op dit project
- **Implementatie Duurzaam Opdrachtgeverschap en duurzaam werken** | TAUW ([link](#))
- **Ontwerphilosofie Duurzaamheidsroute A35 - corridor van zonne-energie** | TAUW ([link](#))

- **Duurzaamheidskompas**

Ontwikkeling van een digitale tool samen met de gemeente Groningen. Deze tool is gebaseerd op het Ambitieweb uit de Aanpak Duurzaam GWW en bewust breder opgezet zodat meer typen projecten hier gebruik van kunnen en gaan maken. Bijvoorbeeld bedrijventerreinen of industriële locatieontwikkelingen. Met [deze digitale tool](#) maken wij het voor organisaties en projectteams laagdrempelig en eenvoudig om met duurzaamheid via de 'Aanpak Duurzaam GWW' aan de slag te gaan. Daarnaast biedt het de gemeente Groningen de mogelijkheid om hun eigen organisatiebeleid weer te geven in deze digitale tool wat de medewerkers van de gemeente helpt in het maken van de vertaalslag van beleid naar maatregelen en realisatie. De nieuwe digitale applicatie is gebruiksklaar en op dit moment (januari 2025) zijn er binnen de applicatie in totaal 17 projecten uitgevoerd, waarvan 11 binnen de gemeente Groningen en 6 voor andere TAUW-projecten.

- **Kennisdeling binnen andere sectoren**

Het is de wens vanuit het werkveld om de kennis op het gebied van onder andere het verlagen van de CO₂-uitstoot te implementeren in andere sectoren. In 2023 stelden wij onszelf het doel om de kennis uit DGWW-projecten toe te passen op het gebied van bedrijventerreinen. TAUW neemt deel aan de CoP duurzame bedrijventerreinen, waar wij kennis vanuit TAUW inbrengen. Binnen dit initiatief vindt periodiek afstemming plaats. In 2023 en 2024 implementeerde wij de aanpak verduurzaming bedrijventerreinen in het project Amsterdam Osdorp. Business Park Amsterdam Osdorp fase 2 heeft de hoogste duurzaamheidscertificering 'Outstanding' behaald volgens de BREEAM-NL Gebied beoordelingsrichtlijn van Dutch Green Building Council (DGBC). Het keurmerk bevestigt de ambitie van SADC om duurzame en toekomstbestendige bedrijventerreinen (Werklandschappen van de Toekomst) te ontwikkelen. TAUW doet al jarenlang de duurzaamheidsadvies voor dit project en heeft SADC begeleid in dit certificeringstraject, wat heeft geleid tot het hoogste certificeringsniveau. [Business Park Amsterdam Osdorp behaalt hoogste kwalificatie BREEAM-NL gebiedscertificering | TAUW](#)

Als onderdeel van Werklandschappen van de Toekomst, werkten Arcadis, NL Greenlabel en TAUW aan een handboek. In dit handboek bieden wij bedrijventerreinen handvatten om ambities omtrent duurzaamheid te formuleren, verschillende duurzaamheidsthema's te monitoren en de ambities ook te verwezenlijken. Als onderdeel van de toolbox stelde TAUW in samenwerking met de TAUW Foundation en PVB Nederland een ambitieweb voor duurzame bedrijventerreinen op, als afgeleide van het landelijk gebruikte Ambitieweb Duurzaam GWW. Deze is terug te vinden in de toolbox en vrij te gebruiken door partijen: [Ambitieweb voor duurzame bedrijventerreinen - Werklandschappen van de Toekomst](#). Dit ontwikkelde ambitieweb is ook geïntegreerd in onze digitale tool, het duurzaamheidskompas.

Het doel is om de kennis uit eerdere projecten dit jaar toe te passen op het gebied van bedrijventerreinen. In 2022 is deze kennis in samenwerking met de gemeente Assen toegepast op alle bedrijventerreinen in de gemeente. Daarnaast nemen wij deel aan CoP duurzame bedrijventerreinen, waarbij wij de kennis vanuit TAUW toepassen. Binnen dit initiatief vindt periodiek afstemming plaats. In 2023 zijn wij betrokken bij twee projecten waarin wij ons richten op duurzame bedrijventerreinen.

- **Materialen Atlas Circulaire Economie (MACE)**

In samenwerking met gemeente Leeuwarden is het instrument MACE opgesteld. De gemeente wilde een gebruiksvriendelijke tool waarin ze makkelijk hun circulaire voortgang konden bijhouden. In MACE is het mogelijk om overzichtelijk data in te voeren, waarmee vervolgens automatisch een material flow chart wordt opgesteld. In MACE zijn kentallen voor verschillende materialen geprogrammeerd. MACE bestaat uit vijf KPI's:

1. Aandeel primair/hernieuwbaar/biobased
2. CO₂-uitstoot
3. MKI (milieukosten)
4. Verwerking (Recyclingladder: percentage van hergebruik, recycling, verbranding en stort)
5. Totale absolute hoeveelheid. Digitaal Ambitieweb – Duurzaamheidsweb

Op dit moment passen wij MACE in diverse projecten toe en zoeken wij actief de samenwerking met andere organisaties. In opdracht van de gemeente Velsen maakten wij een materiaalstroomanalyse met behulp van MACE. Het uitvoeren van een Material Flow Analysis (MFA) is een passende aanpak om inzicht te krijgen in materiaalstromen en de bijbehorende milieu-impact. De uitkomsten van de MFA helpen effectieve circulaire acties en maatregelen te formuleren en de voortgang van uw gemeente ten opzichte van eigen en nationale doelstellingen te monitoren. Het doel van dit onderzoek is enerzijds om te kijken naar de milieu-impact van gemeente Velsen in haar uitvoering en anderzijds om kansen te identificeren om stappen te zetten richting circulariteit en CO₂-reductie. De analyse met behulp van MACE laat zien wat de hoeveelheid CO₂-uitstoot is van de ingaande materiaalstromen in de gemeente Velsen. Dit is berekend op basis van de in 2023 binnen de gemeente ingekochte materialen en uitgevoerde projecten. De analyse brengt de hotspots en kansen voor verduurzaming binnen de gemeente in beeld.

- **GHG-footprintteam**

Binnen TAUW hebben wij een GHG-footprintteam opgezet, dat klanten ondersteunt bij het berekenen en reduceren van de CO₂-uitstoot

- **CSR-team**

Sinds 2023 bestaat er binnen TAUW het CSR (Corporate Sustainability Reporting Directive) team ([link](#)). Het CSR-team werkt nauw samen met klanten om de raakvlakken tussen de CSR-richtlijnen en hun bedrijfsprocessen te identificeren en te begrijpen. Hierdoor kan het team klanten helpen bij het ontwikkelen van een effectieve en efficiënte aanpak om te voldoen aan de CSR-richtlijnen en tegelijkertijd hun bedrijfsprocessen te optimaliseren. Duurzaam GWW is een van de raakvlakken die het CSR-team ondersteunt, maar het team richt zich op het bredere doel om klanten te helpen bij het opzetten van een effectief duurzaamheidsbeleid dat past bij hun bedrijfsstrategie.

5.4 Projecten met gunningvoordeel

Bij projecten met gunningvoordeel is er ook een verplichting om actief bezig te zijn met het reduceren van de CO₂-emissie. De meest materiële emissie voor deze projecten komt voort uit zakelijk verkeer.

Binnen TAUW en Syntraal zijn op organisatieniveau reductiemaatregelen genomen die van invloed zijn op de CO₂-uitstoot in de raamcontracten en projecten. Voor het merendeel van de raamcontracten en projecten gelden de reductiedoelstellingen die op organisatieniveau zijn vastgesteld en weergegeven in paragraaf 2. Vanuit de totale uitstoot is een indicatieve uitstoot berekend voor de projecten, met toepassing van de CO₂-Prestatieladder. Deze indicatieve CO₂-uitstoot voor 2024 bedraagt 130.393 kg CO₂ voor 34 raamcontracten.

Voor één project met gunningvoordeel (zie tabel 5.1) zijn bij de start van het project afspraken gemaakt over de te nemen maatregelen en de registratie van het zakelijk verkeer. Daarnaast wordt onderzocht welke aanvullende maatregelen in de projecten in dit raamcontract kunnen worden genomen om de CO₂-uitstoot verder te reduceren.

Tabel 5.1 Gemiddelde CO₂-uitstoot van projecten 2024

Project	Verkregen	Brandstof	Emissiefactor g CO ₂ /km	Aantal km	CO ₂ uitstoot in ton CO ₂	Opmerking
Gemeente Utrecht RC bodemdiensten	2022	Diesel	183	573	0,105	Resultaat: 78,32 % emissieloos
		Elektrisch	109	2070	0,226	
Totaal 2024				1.186	0,168	vervoer.

Maatregelen in projecten zijn er vooral op gericht de gereden autokilometers te beperken.

Wij geven dit vorm door de volgende maatregelen:

- Beperken van fysieke overleggen (bewust plannen)
- Overleggen via Teams
- Reizen waar mogelijk per openbaar vervoer
- Carpoolen waar mogelijk
- Medewerkers van TAUW die reizen, maken veelvuldig gebruik van dienstauto's van TAUW. Dit betreffen auto's met het energielabel A

6 Aanvulling scope 3: kwantitatieve doelstellingen

Binnen TAUW werken wij binnen veel verschillende werkvelden aan projecten die direct en indirect invloed hebben op CO₂-reductie. In 2023 is een nieuwe ketenanalyse uitgevoerd, waarbij wederom Bodem en Adaptieve/Toekomstbestendige infra de twee werkvelden zijn waar TAUW de grootste impact kan hebben op een lagere CO₂-uitstoot in de keten. Hoewel hier nog geen reductiedoelstelling voor bestaat hebben wij in de volgende paragrafen een aantal projecten weergegeven waarbij direct of indirect CO₂-reductie tot stand is gekomen door invloed van TAUW. Naast een aantal voorbeelden uit de genoemde werkvelden, zijn ook een aantal projecten van Syntaal opgenomen in deze paragraaf.

6.1 Duurzame bodem

In het kader van een project omtrent de verwijdering en verwerking van een gemengde partij slak en baggerspecie, zijn er drie opties beoordeeld:

- Optie 1: Baggeren en afvoeren naar externe verwerker, inclusief hergebruik van slakken
- Optie 2: Baggeren, ter plaatse scheiden en afvoeren (inclusief spoelwater) naar een andere locatie
- Optie 3: De partij laten liggen

Optie 1 zou resulteren in een uitstoot van 525 ton CO₂, terwijl optie 2 zou leiden tot 2.560 ton CO₂. De voorkeur is gegeven aan optie 3, waarbij de partij op zijn plaats blijft als onderdeel van een nieuw bedrijfsterrein. De reactie van de betrokken milieudienst was overwegend positief, waarbij de berekeningen van de carbon footprint een belangrijke rol hebben gespeeld. Hierdoor is er minimaal 525 ton CO₂ bespaard.

6.2 Duurzame GWW

Met de implementatie van de Aanpak Duurzaam GWW en Het Nieuwe Normaal werkt TAUW actief aan het reduceren van de CO₂-impact in haar projecten. Zo vergroten wij onze handafdruk. Onderstaand staan een aantal projecten waarin de werkzaamheden van TAUW hebben geleid tot een CO₂-reductie:

- **MKI-berekening renovatie woningen Spijkerstraat Arnhem.** Voor Lenferink Vastgoedonderhoud B.V. heeft TAUW een MKI-berekening uitgevoerd met als doel het verduurzamen van het renovatieproces van een aantal woningen in de Spijkerstraat te Arnhem. De berekening was onderdeel van hun inschrijving voor dit project, waarbij onderdelen als circulariteit en materiaalkeuze belangrijke thema's waren voor hun opdrachtgever. Middels het uitvoeren van een MKI-berekening gaf Lenferink invulling aan deze thema's en werd invulling gegeven aan hun vraag om een duurzamer ontwerp te kunnen maken. De benodigde werkzaamheden binnen de renovatie zijn door TAUW voorzien van MKI-waarden, zodat inzicht ontstond over welke werkzaamheden de meeste MKI-impact hebben. Op basis van de resultaten van de berekening is geadviseerd over welke werkzaamheden de grootste MKI-impact hebben en hoe daarin valt te verduurzamen
- **Goose Meeren – Maxisweg.** De aanleiding voor de aanleg van een faunapassage en de reconstructie van de Maxisweg is dat de Maxisweg een obstakel vormt voor de natuurverbinding tussen de Natura 2000-gebieden Naardermeer en IJmeer. Dit belemmert de migratie en het behoud van de biodiversiteit. De gewenste toestand is dat er een veilige migratieroute is voor verschillende diersoorten tussen het Naardermeer en Waterland. De doelsoorten zijn nader beschreven in het contract. TAUW heeft werkzaamheden uitgevoerd om tot een aanbesteding gereed UAV-gc contract te komen. TAUW heeft middels een iteratief proces verschillende ontwerpen gemaakt. Op basis van het SO en klanteisen zijn verschillende varianten uitgewerkt. Vervolgens is één van de varianten gekozen en zijn er nog enkele optimalisaties uitgewerkt of aanpassing doorgevoerd (zoals het aanpassen van twee aparte kunstwerken voor fiets- en gemotoriseerd verkeer naar 1 kunstwerk). Uiteindelijk is het ontwerp verder uitgewerkt tot een referentieontwerp voor de aanbesteding. Bij de verschillende ontwerpiteraties zijn MKI-berekeningen uitgevoerd. In dit project is MKI-reductie meegenomen als gunningscriterium voor de aanbesteding. Ten behoeve hiervan heeft TAUW een referentie MKI-berekening gemaakt om de bovendrempel MKI-waarde te bepalen en in de aanbesteding de ingediende MKI-waarde te controleren. Ook is er een MKI-berekening gemaakt van de onder drempel van de MKI-waarde die haalbaar wordt geacht op basis van de MKI-reducerende maatregelen die voorspeld werden. Deze MKI-boven- en -onder drempel is gebruikt bij het bepalen van de MKI-bandbreedte waarover fictieve korting kon worden behaald als gunningsvoordeel
- **Business Park Amsterdam Osdorp** Business Park Amsterdam Osdorp (fase 2) moet het duurzaamste bedrijventerrein van Nederland worden. Het heeft als bijzonder doel een circulaire werklocatie te zijn. Duurzaamheid is leidend geweest in het ontwerp- en gebiedsontwikkelingsproces. Door de unieke integrale benadering en het inpassen van een duurzaamheidsmanager als 'duurzaamheidsgeweten' zijn vele nieuwe oplossingen gevonden voor de aanleg van dit bedrijventerrein die niet alleen duurzaam, maar ook goedkoper zijn.

Zo is biodiversiteit sterk beïnvloedend ingepast waarbij een uitgekende balans tussen natuur-, belevings- en gebruikswaarde wordt gerealiseerd en het terrein wordt opgehoogd met gebiedseigen grond. De bodemopbouw wordt minimaal verstoord en de vrijkomende bovenste vruchtbare grond is geen afvalproduct maar zetten wij in als vruchtbare grond voor de boomgaard. Dit voorkomt op zijn minst ruim 90.000 ton aan inzet van primaire grondstof (zand), bomengrond of – erger nog – de inzet van laagwaardig verontreinigd ophoogmateriaal. Door hergebruik van alle vrijkomende grond besparen wij indicatief gerekend al snel 3.000 ton CO₂. Daarbij wordt ook de uitstoot van stikstofdioxide (NO₂) van alle vrachtbewegingen sterk verminderd, evenals de belasting op de bestaande infrastructuur en komt het de verkeersveiligheid ten goede. Wij mogen het als revolutionair beschouwen dat dit in de diepste polder van Amsterdam gerealiseerd wordt; een showcase voor het Nederland van de toekomst! Meer informatie is te vinden op: Business Park Amsterdam Osdorp onderweg naar het duurzaamste bedrijventerrein van Nederland | TAUW

6.3 Syntraal

Onderstaand staan een aantal projecten vanuit Syntraal waarbij er in het project CO₂-reductie heeft plaatsgevonden:

- De Blinkerd reduceert circa 170.000 m³ per jaar, wat overeenkomt met 250 ton CO₂
- Zwembad Losser gaat circa 110.000 m³ gas per jaar reduceren, wat overeenkomt met 160 ton CO₂
- Saxion gaat circa 120.000 m³ gas per jaar reduceren, wat overeenkomt met 175 ton CO₂

6.3.1 Warmtevoorziening Amfius Zwembad Wezep

Het zwembad De Veldkamp in Wezep wordt verwarmd met behulp van een warmtewisselaar en een warmtepomp, die gebruik maken van het afvalwater van CelaVita. Syntraal heeft succesvolle projecten uitgevoerd waarbij warmte wordt gewonnen uit het riool, afvalwater en oppervlaktewater. Deze activiteiten zijn nu ondergebracht in het bedrijf Amfius. Amfius maakt gebruik van technieken zoals aquathermie, riothermie, omgevingswarmte en restwarmte om openbare objecten zoals zwembaden, scholen en zorgcomplexen duurzaam te verwarmen en te koelen. Dit draagt bij aan de overgang naar een gasvrije samenleving en de bevordering van duurzaamheid.

Het systeem voor zwembad De Veldkamp is sinds 2019 in gebruik genomen. Amfius is de eigenaar van de warmtewisselaar, de warmtepomp en alle bijbehorende zaken. In tabel 5.1 vind je de resultaten van het elektriciteitsverbruik van de warmtepomp, evenals de vermeden CO₂-emissie door het gebruik van de warmtepomp voor het verwarmen van het zwemwater in plaats van gasverwarming. Hierdoor is er een aanzienlijke CO₂-reductie gerealiseerd.

Tabel 5.1 Overzicht behaalde resultaten Amfius Zwembad Wezep

Jaartal	Verbruikte elektriciteit door warmtepomp in kWh	Emissiefactor elektriciteit g CO ₂ /kWh	CO ₂ -uitstoot elektra ton CO ₂ /jaar	Bespaarde hoeveelheid gas in m ³	Vermeden uitstoot CO ₂ in ton per jaar
2019	243.283	352	85,6	87.583	96,6
2020	143.471	352	50,5	38,752	22,5

Jaartal	Verbruikte elektriciteit door warmtepomp in kWh	Emissiefactor elektriciteit g CO ₂ /kWh	CO ₂ -uitstoot elektra ton CO ₂ /jaar	Bespaarde hoeveelheid gas in m ³	Vermeden uitstoot CO ₂ in ton per jaar
2021	*	*	*	*	*
2022	253.361	352	89,2	86.749	91,6
2023	313.435	352	110,3	95.419	99,9
2024**	236.143	352	83,1	82.729	76,0

*In 2021 hebben wij vanwege de impact van corona en ongunstige omstandigheden vrijwel geen werkzaamheden uitgevoerd in Wezep. Daarom zijn er geen specifieke cijfers vermeld voor dat jaar

**Door een technische storing in het meetsysteem zijn er voor 2024 tot november meetgegevens beschikbaar. Het bekende verbruik tot november is omgerekend naar een jaar.

7 KPI-transport

In 2022 heeft de directie van TAUW de KPI 'transport' aangenomen. Hierin is naast de reductie van de CO₂-footprint ook een doelstelling vastgesteld voor de verhouding van CO₂-vriendelijke kilometers ten opzichte van CO₂-belaste kilometers. Dit is gedaan om meer inzicht te verschaffen in onze footprint. Deze KPI geeft de verhouding aan tussen zakelijke kilometers die worden afgelegd met milieubelastende vervoersmiddelen en die met milieuvriendelijkere vervoersmiddelen. Voor 2024 is door de directie van TAUW Nederland een doelstelling van 60 % vastgesteld voor deze reductie. In tabel 7.1 zijn de verhouding en resultaten weergegeven vanaf 2019.

Tabel 7.1 Verhouding CO₂-vriendelijke- en belaste kilometers 2019 vs. 2024

	Eenheid	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Verhouding procentueel							
CO ₂ -vriendelijkere	%	41,17 %	36,90 %	44,54 %	59,65 %	65,27 %	71,65 %
CO ₂ -belaste	%	58,83 %	63,10 %	55,46 %	40,35 %	34,73 %	28,35 %

Op basis van het resultaat weergegeven in tabel 7.1 hebben wij met 71,65 % milieuvriendelijkere kilometers voldaan aan de doelstelling voor 2024, te weten 60 %.